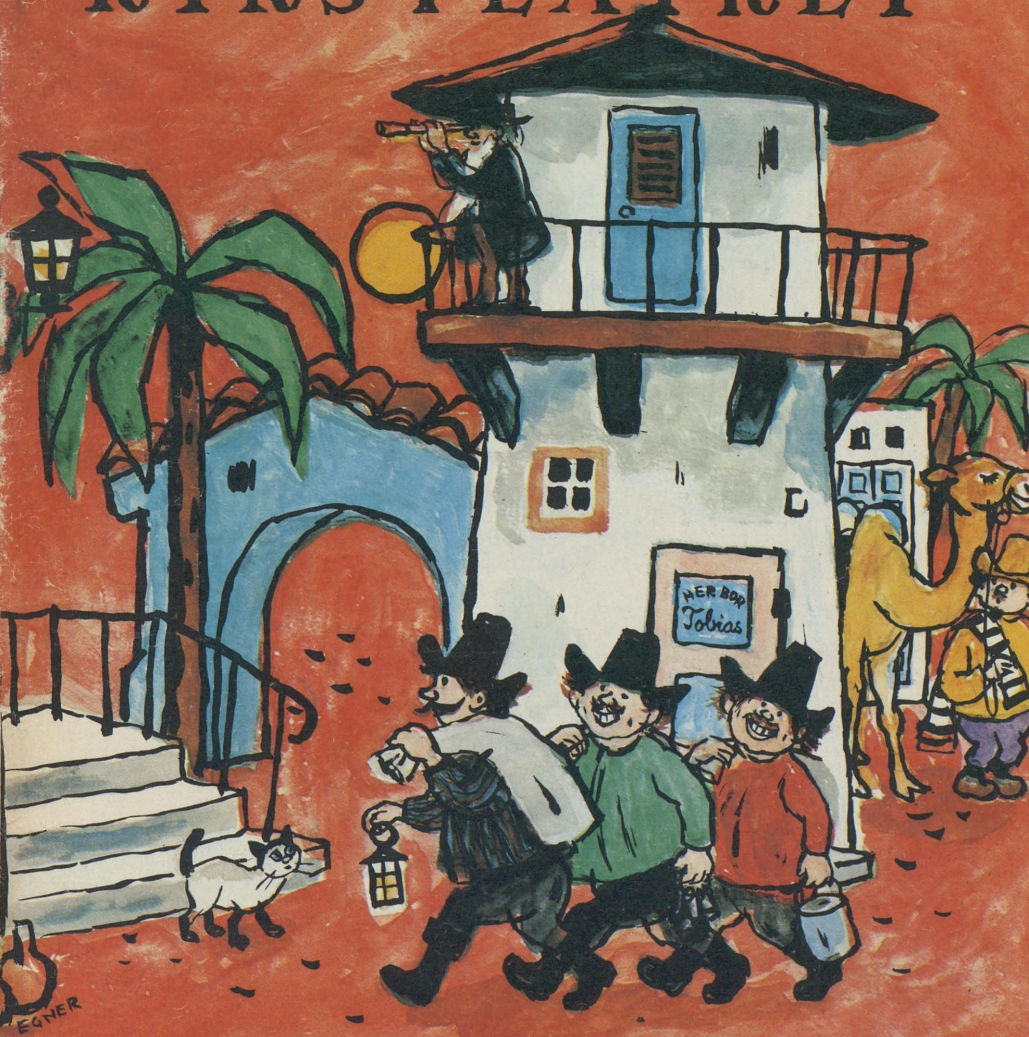

RIKSTEATRET

Folk og røvere i KARDEMOMME BY

AV THORBJØRN EGNER

FEM FESTLIGE EGNER-PLATER:

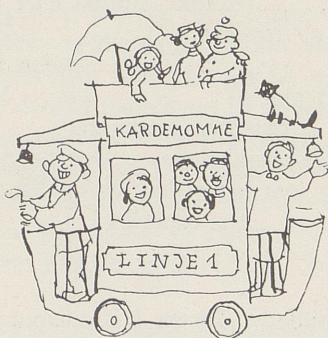
1. KARDEMOMME-FESTEN: Utdrag og alle visene fra første akt.
2. KASPER, JESPER OG DONATAN: Utdrag og viser fra røverhuset og byen. Med Risan, Bleness, Egner, Anne Cath Vestly o. fl.
3. EGNER-VISER: Vesle Hoa, Sjørøvervise - Muntre musikanter - Dyrene i Afrika. Med Henki Kolstad, Monn-keys o. fl.
4. KARIUS OG BAKTUS: hele hørespillet; Baktus: kari Diesen, Karius: Turid Håland.
5. DYRENE I HAKKEBAKKE SKOGEN: Stor L.P. plate med festlige utdrag av forestillingen og minst seksten viser. Med Birgit Ström, Risan, Sølvi Wang o. m. fl.

Folk og røvere i Kardemomme by

Barnekomedie i tolv bilder

av

THORBJØRN EGNER

Forfatteren har også
komponert musikken,
malt dekorasjonene
og satt forestillingen
i scene.

Kardemomme byorkster:

Robert Normann - Petter Brambani
og Kjell Gustavsen

RIKSTEATRET

PERSONER

Politimester Bastian	Per Asplin
Fru Bastian	Bodil Tveteraas
Gamle Tobias	Ragnar Olason
Frøken tante Sofie	Inger Teien
Barberer Sørensen	Svein Erik Opsahl
Pølsemakeren	Aril Martinsen
Silius	Ingolf Karinen
Trikkefører Syversen	Ulf Borge
Bakeren	Ulf Borge
Kjøpmann Berg	Ingolf Karinen
Vesle Kamomilla	Caroline Asplin eller Liv Helø
Tommy	Anders Mordal eller Per Sparre-Enger
Kasper, den eldste av røverne	Svein Haagensen
Jesper, den peneste	Svenn Bernhard Eriksen
Jonatan, mest glad i mat	Morten Borgersen

dessuten medvinker

Løven som liker sjokolade — Den talende kamel

— Eselet som heter Pontius og Papegøyen
fra Amerika

★

Første bilde:	Torvet i Kardemomme by
Annet bilde:	Kardemommefesten
Tredje bilde:	I røverhuset
Fjerde bilde:	Ved frøken Sofies hus
Femte bilde:	I røverhuset igjen
Sjette bilde:	Frøken Sofie røves tilbake
Syvende bilde:	Morgen i Kardemomme by
Åttende bilde:	Tobias' fødselsdag
Niende bilde:	Ved bakerens hus
Tiende bilde:	Ved politistasjonen
Ellevte bilde:	Morgen i arresten
Tolvte bilde:	Brannen i tårnhuset

Pause etter annen og åttende bilde.

FOLK OG RØVERE I ØST OG VEST

Det er Thorbjørn Egner som har skrevet «Folk og røvere i Kardemomme by», det vet du sikkert fra før. Og ikke bare skrevet, han har også komponert melodiene og diktet visene, og han har selv tegnet og malt dekorasjonene med torvet og røverhuset og alt sammen. Og han har satt stykket i scene, som det heter.

«Folk og røvere i Kardemomme by» skrev Thorbjørn Egner allerførst for sine barnetimer i radio, men snart ble «Kardemomme by» både bok og teaterstykke. Og som bok og teater har Kasper og Jesper og Jonatan og politimester Bastian og tante Sofie og gamle Tobias og alle de andre blitt kjent av barn i mange land. Det er oppført over tusen ganger på teatrene her hjemme og vært spilt i alle danske teaterbyer, på selveste Operaen i Stockholm og på nasjonalteatrene i Finland og Island. Det er oppført i Tyskland og Østerrike og i Tsjekkoslovakia, Spania, Polen, Romania, Jugoslavia og på mange store teatre i Russland. Og helt borte i Japan kan barna se Egners «Folk og røvere» på teatret eller lese om Kasper og Jesper og Jonatan i den japanske utgaven av boken.

Her på Riksteatret har «Kardemomme by» vært oppført 260 ganger tidligere, men det er nå tolv år siden sist. Den gang var det også forfatteren selv som hadde tegnet kostymene og laget dekorasjonene. Og for at scenebildene skulle kunne skifte fort fra røverhuset til torvet og tilbake til røverhuset igjen — eller fra bakerbutikken til fengslet og til torvet, ble det laget en liten riktig dreiescene som kan snurre rundt. På teatrene i de store byene er det vanlig at de har dreiescene fast i scenegulvet. Men Riksteatrets dreiescene må være slik at den kan tas fra hverandre, stables inn i bilen sammen med dekorasjonene og flyttes fra sted til sted, og den må passe både til store og små scener. Og hvorledes dreiescenen virker, kan du selv se i annen og tredje akt.

I et intervju i radio har Thorbjørn Egner engang fortalt om hvordan Kardemomme by ble til: «Jeg hadde ofte tegnet en liten fantasiby med et høyt tårn og noen hus omkring, og så fikk jeg lyst til å befolke byen med noen vennlige mennesker — for vennlige folk er lettest å ha med å gjøre, også i bøker og på teater. Nå hadde jeg tårnet der allerede, det burde være til noe nytte. Derfor ble gamle Tobias oppfunnet — han skulle bo høyt der oppe og ha til oppdrag å passe på været i Kardemomme by. Deretter kom politimester Bastian til — og tante Sofie og pølse-makeren og barberer Sørensen og trikkfører Syversen og Tommy og eselet Pontius, vesle Kamomilla og alle de andre, og til festlig bruk også en kamel som kunne synge.

Men ikke alle måtte være bare bra, noen røvere måtte det også være, som kunne gjøre det litt farlig og spennende. Og så ble Kasper og Jesper og Jonatan til. De skulle røve og stjele og være riktig slemme. Jeg visste ikke da de ble til, at de skulle bli bra mennesker til slutt. Men det ble de altså av seg selv, eller rettere sagt: De ble det takket være politimester Bastian og fru Bastians utrolige tillitsfullhet og naturlige vennlighet.»

Dette var Thorbjørn Egners egne ord om «Folk og røvere», og med det mener han nok at mye ville bli bedre i verden hvis vi alle hadde litt større tillit til hverandre og var litt mere vennlige. Eller som politimester Bastian sier i sin Kardemommelov: «Man skal ikke plage andre, man skal være grei og snill, og for øvrig kan man gjøre hva man vil!» Det er en slags enkel toleranse.

E. V.

PLAKATER OG PUSLEPILL

Som et lite minne fra forestillingen har Riksteatret fått laget ekstra plakater som Thorbjørn Egner har tegnet — og også et puslespill med motiv fra Kardemomme by. Disse selges her i teatret, og inntekten av salget går til Redd Barna, som vil bruke pengene til å hjelpe barn i andre land.

VELKOMMEN TIL KARDEMOMME BY

Kardemomme er en ganske liten by, og den ligger så langt borte at det er nesten ingen som vet om den. Det er visst bare du og jeg og så noen til.

Kardemomme er en ganske merkelig by og det hender meget der som ikke hender andre steder. Der går det kameler i gatene for eksempel, og der kommer også ruslende en elefant eller to — nå og da.

I byen bor Tobias med det lange skjegget, der bor trikkefører Syversen, barberer Sørensen og tante Sofie og vesle Kamomilla. Og der bor politimester Bastian som aldri har lyst til å arrestere noen. Når han går sin lille tur gjennom byen, hilser han vennlig til høyre og venstre og passer på at alle har det godt.

Kommer vi en dag til den vesle byen, og er vi så heldige å komme dit akkurat på Kardemommedagen, så blir vi hilst velkommen på torvet av Kardemomme byorkester med hvite luer og blomster i knappullet og Kardemommemarsjen. Politimester Bastian ønsker velkommen, og oppe fra tårnet sitt roper gamle Tobias utover byen: «Hallo, hallo, værmeldinger for i ettermiddag: Deilig sommervær!»

Og snart er Kardemommefesten i full gang på torvet, med visesang og musikk og den talende kamel, og når barberer Sørensen spiller opp med Kardemommesangen er vi allesammen med og synger:

KARDEMOMMESANGEN

Her i Kardemomme er det veldig godt å bo
alle har det deilig, for her tar vi det med ro.
Bakern baker kaker og skomakern lager sko,
og alle spiser middag klokka to.

Ja Kardemomme hvor vi bor
den er den beste by på jord.
Og politimester Bastian
er verdens aller beste mann.
Og vi har trommer og trompeter
hvis du trenger til en dans
og Kardemommens byorkester
spiller nesten uten stans.
Hurra, hurra for byen vår,
her vil vi bo i hundre år!

DAGLIG LIV I KARDEMOMME BY

Midt i Kardemomme by står et høyt rundt hus. Det rekker nesten opp til skyene, og på toppen av huset bor en gammel, hyggelig mann. Det er Tobias. Han er den klokeste av alle i byen, og det er kanskje fordi han har så langt skjegg.

Tobias passer blant annet på været i Kardemomme. Til det har han en lang kikkert, og så sitter han nesten hele dagen og kikker utover verden. Ser han et regnvær som nærmer seg fra en eller annen kant, går han ut på plattformen utenfor rommet sitt og roper utover byen: «Hallo, hallo! Værmeldinger for i ettermiddag: Ganske mye regn.» Da går folk hjem etter paraply og kalosjer, og når regnet kommer så gjør det ikke så mye.

Og mens Tobias sitter oppe i tårnet sitt, går livet sin gode gang nede i Kardemomme by. Folk hilser vennlig på hver-

andre. «God dag,» sier de, «hvordan står det til?» Og midt i gatene går esler med kurver fulle med appelsiner og dadler og kardemommefrø.

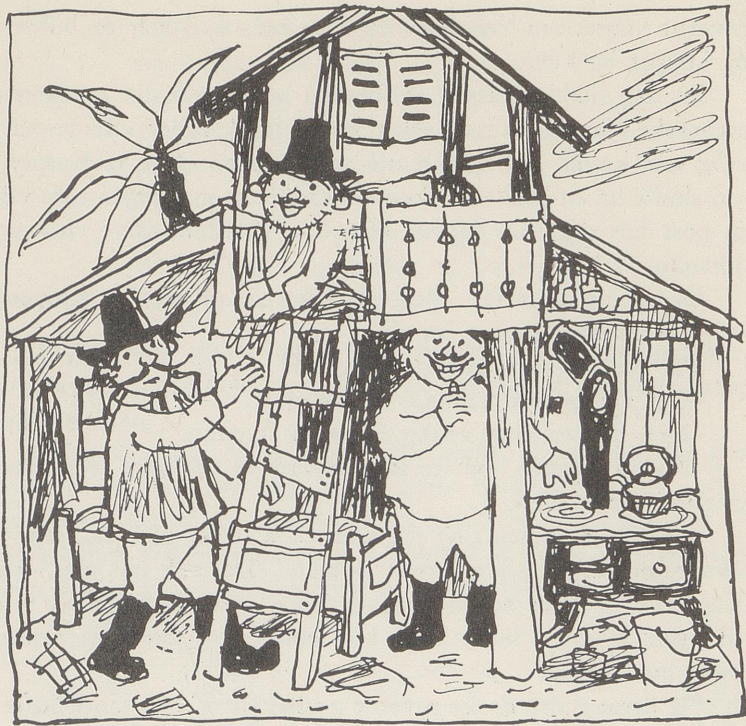
Biler finnes ikke i Kardemomme. Men en trikk er det der, én eneste trikk. Den er ikke stor og den går ikke langt, men den har to etasjer og er en gammel hyggelig trikk og alle i byen er glad i trikken sin og reiser en tur med den hver dag enten de behøver det eller ikke. «Vær så god, bare ta plass!» sier trikkfører Syversen. Så setter folk seg på, Syversen ringer med klokka og så går trikken.

Men ikke alle i Kardemomme by er like vennlige som trikkfører Syversen og gamle Tobias, iallfall ikke frøken Sofie, for hun er så sint at selv politimester Bastian er redd for henne når hun synger sin sinte vise.

POLITIMESTER BASTIANS VISE

Jeg er politimester Bastian
og er en vennlig mann
for det syns jeg man skal
være hvis man kan.
Og jeg går omkring og passer på
at alle har det bra.
For det synes jeg at alle skulle ha.

Jeg har laget en Kardemommelov
som er for byen vår,
og i denne Kardemommeloven står:
Man skal ikke plage andre
man skal være grei og snild,
og for øvrig kan man
gjøre hva man vil.

I RØVERHUSET

I et høyt og rart gammelt hus på en ensom slette utenfor Kardemomme by, bor Kasper og Jesper og Jonatan. Kasper er den eldste, Jesper er den peneste og Jonatan er mest glad i mat. Røvere er de alle tre, men ikke så ille som mange andre røvere, og de holder seg mest hjemme ved huset sitt. Der går de og rusler og småtretter hele dagen. Ingen av dem liker å vaske opp og ingen av dem gjør det, ingen av dem liker å rydde opp og ingen av dem gjør det heller. Derfor ligger alt her og der og rundt omkring og ingen vet hvor. Og

røverne vimser om hverandre og leter etter knapper og bukser og kopper og kar.

En dag hadde Kasper et forslag: «Vi burde ha et dame-menneske i huset,» sa han. «Som kunne holde orden,» sa Jesper. «Og som kunne lage god mat,» sa Jonatan. «Ja,» sa Kasper, «vi skulle ha en husholderske.» «Men det er nok ingen som vil ta post hos oss,» sa Jesper. «Kanskje vi kunne røve en,» sa Jonatan.

Og nå ble de ivrige. «Jeg tror jeg veit om en,» sa Kasper. «Hvem da?» spurte Jesper.

«Vi røver frøken Sofie,» sa Kasper.

«Det var en god tanke,» sa Jesper.

«Men hun er visst veldig sint,» sa Jonatan.

«Å,» sa Kasper, «vi tre store røvere er vel ikke redde for et dame-menneske.»

«Det er en annen ting jeg kom til å tenke på,» sa Jesper, «*hvordan* skal vi klare å røve henne?» «Det blir lett nok,» sa Kasper. «Vi røver henne straks i denne natt. Vi lister oss inn til byen og inn i huset hvor hun bor, og så røver vi henne mens hun sover.»

Og dermed dro de tre røverne avsted for å røve tante Sofie.

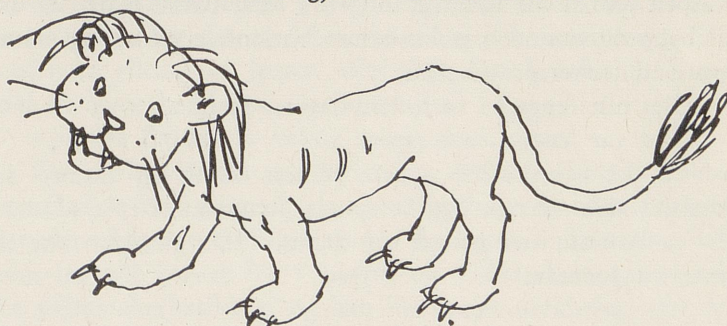
RØVERVISE

Vi lister oss så stilt på tå
når vi skal ut og røve.
Et dame-menneske skal vi få,
for det kan vi behøve.
Og hun skal holde alt i stand
og lage mat til alle mann.
Ja, nå skal vi få det så godt det går an
både Kasper og Jesper og Jonatan.
(Det skal bli andre greier det!)

Og hun skal passe løven vår
og ordne våre saker.
Og hun skal koke fårrikål
og hun skal bake kaker,
og pusse sko for alle mann
og hogge ved og bære vann.
For nå skal vi gjøre så lite vi kan
både Kasper og Jesper og Jonatan.
(Ja, det skal vi det!)

Og røverne røvet tante Sofie mens hun sov i en hengekøye, og de bar henne hele veien hjem til røverhuset, og tante Sofie våknet ikke.

Men det som hendte deretter, hendte litt annerledes enn røverne hadde tenkt seg. Tante Sofie brukte munn og valset opp med dem så det var ikke til å holde ut — for røverne — og til slutt visste ikke Kasper og Jesper og Jonatan annen råd enn å røve henne tilbake igjen til der de røvet henne fra.

Som et slags husdyr til både glede og nytte, hadde røverne en løve. Den var ganske snild til en løve å være, og den var til stor nytte, for hverken politimester Bastian eller noen annen, turde komme dit og arrestere dem så lenge *den* var der i huset.

En dag brølte løven grettent inne på soverummet. Røverne så på hverandre.

«Nå er løven sinna,» sa Jesper.

«Den er nok bare sulten,» sa Jonatan.

«La den få de pølsene som er igjen,» sa Kasper.

«Det er nok ingen pølser igjen,» sa Jesper, «for Jonatan har spist dem opp.»

«Ja,» sa Kasper, «da er det ingen annen råd enn at vi må ut og røve i natt.»

«Det kan passe bra på mange måter, det,» sa Jonatan, «vi trenger litt av hvert — nemlig.» Og da natten kom, låste røverne døra og dro avsted til byen for å røve.

Den samme dag som røverne snakket alt dette, var Tommy ute på en ridetur på eslet sitt. Han fikk se et høyt rart hus han aldri hadde sett før og listet seg bort til et møkkete vindu og kikket inn. Der så han løven og røverne og hørte alt det røverne snakket om. Han red fort tilbake til byen og fortalte hva han hadde sett og hørt til bakeren og pølsemakeren og kjøpmann Berg.

Den natten ble røverne fanget. I lang rekke måtte de av sted til politistasjonen, politimester Bastian ble vekket og måtte opp med forhørsprotokollen.

«Det blir fengsel i førti åtte dager,» sa han.

«Det var lenge,» sa Kasper.

«Er det varmt der?» spurte Jesper. «Godt og varmt,» sa Bastian. «Får vi mat også?» spurte Jonatan. «Det skal dere få,» sa Bastian, «tre ganger om dagen.» «Da gjør det ikke så mye,» sa Jonatan.

I fengslet hadde det ikke vært fanger på over'et år, og nå fikk Bastian mye å tenke på. Han skaffet tre gode senger og bord og vaskevannsfat. Og fru Bastian fikk også mye å gjøre. Hun pyntet og stelte og laget god mat forat røverne skulle trives i fengslet. Og røverne syntes selv de hadde det bra, og ble såmen også fristet til å prøve vaskevannsfatet.

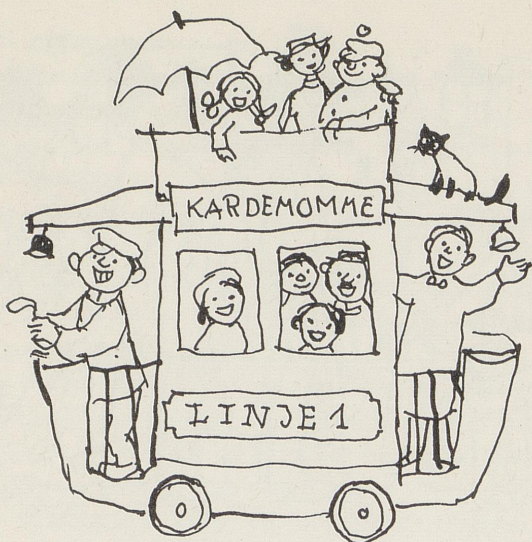

«Ja, vi har det veldig godt her hos Dere, politimester,» sa Kasper. «Og så er det så veldig hyggelig å kunne snakke med andre mennesker. Før snakket vi bare med hverandre og aldri med noen ellers,» sa Jesper. «Og så er det så deilig å få mat som en dame har laget,» sa Jonatan.

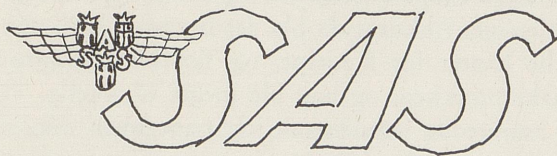
«Ja, fru Bastian er veldig snild,» sa Kasper.

En dag hendte det noe forferdelig i Kardemomme. Tobias var gått ut for å kjøpe karbonade, og Polly og hundehvalpen var alene hjemme. Akkurat da ble det brann i tårnhuset. Folk kom fra alle kanter for å hjelpe, og Tobias kom springende fra pøsemakerbutikken, og han ble meget ulykkelig. «Er det ingen som kan redde hunden min og papegøyen min som er oppe i tårnet!» ropte han. Det var mange som forsøkte, men de kom ikke opp i huset for hele trappen sto i brann.

Da kom politimester Bastian til å tenke på Kasper og Jesper og Jonatan. Han løp til fengslet, låste døra opp og ropte: «Skynd dere ut, det brenner i tårnhuset og vi trenger hjelp!»

Trikken i Kardemomme by
er en hyggelig trikk
men skal vi langt av sted
flyr vi selvfølgelig
med

den beste og behageligste måte
å reise på - det sier alle!

Og dette var noe røverne kunne. De klatret opp utenpå tårnet, reddet papegøyen og hundehvalpen og slukket til og med brannen. Og folk jublet og ropte tre ganger tre hurra for de tre røverne.

HURRASANG FOR RØVERNE

Vi vil synge hurrasangen vår
hurra hurra
for de tre som var røvere igår
hurra hurra.

De er fri alle tre som vi ser
som vi ser
for de er ikke røvere mer.
Ikke mer.

De har mot og vett i kroppen
klatret like opp til toppen
de skal ha et hurra eller fler,
hurra hurra.

Og den ene blir brannmestermann
hurra hurra
og får jakke med gullsnor og rand
hurra hurra.

Vi får sirkus med flott direktør
direktør
og en løve vi kjenner fra før,
kjenner fra før.

Og herr Jonatan blir baker
han skal bake pepperkaker
bake kaker med sukker og smør,
hurra hurra.

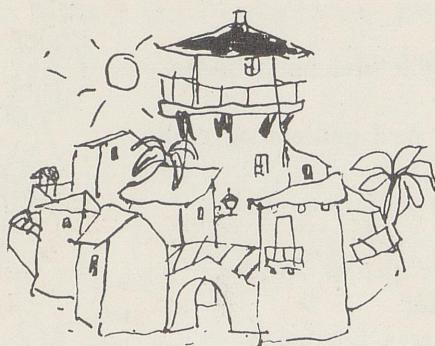
Samme dag etterat de hadde vært innom arresten og vasket seg litt, gikk Kasper og Jesper og Jonatan pent og rolig bortover gaten. Alle de møtte, hilste vennlig på dem og sa «god dag». Og *de* bukket og hilste igjen.

«Dette er ganske rart,» sa Kasper.

«Sånn er det å være alminnelig menneske,» sa Jonatan.

Og slik endte alt bare godt med Kardemomme by og de tre røverne. Byen fikk egen brannmester med fin uniform og sirkus med løve og musikanter — og aldri manglet noen brødmat i byen etterat bakeren hadde fått en hjelpebaker.

Og livet gikk sin gode gang. Pølsemakeren solgte biffer og pølser, kjøpmann Berg solgte litt av hvert, barberer Sørensen klippet og barberte og spilte klarinett. Og oppe i tårnet sitt satt gamle Tobias og passet på været. Tommy hadde det godt, Remo og Bobby hadde det godt, Kamomilla og tante Sofie og politimester Bastian hadde det godt. Og alle kunne sove trygt om natten, for nå var det ingen røvere lenger.

Programmet redigert og illustrert
av Thorbjørn Egner

—
Offsettrykk. Grøndahl & Søn

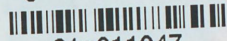
Se opp for røvere!
Sett sparepengene
i banken. Der ligger
de trygt og godt-
og blir fler'og fler!

SPAR I EN SPAREBANK

så har du penger når du
trenger dem mest!

Folk og røvere i Kardemom

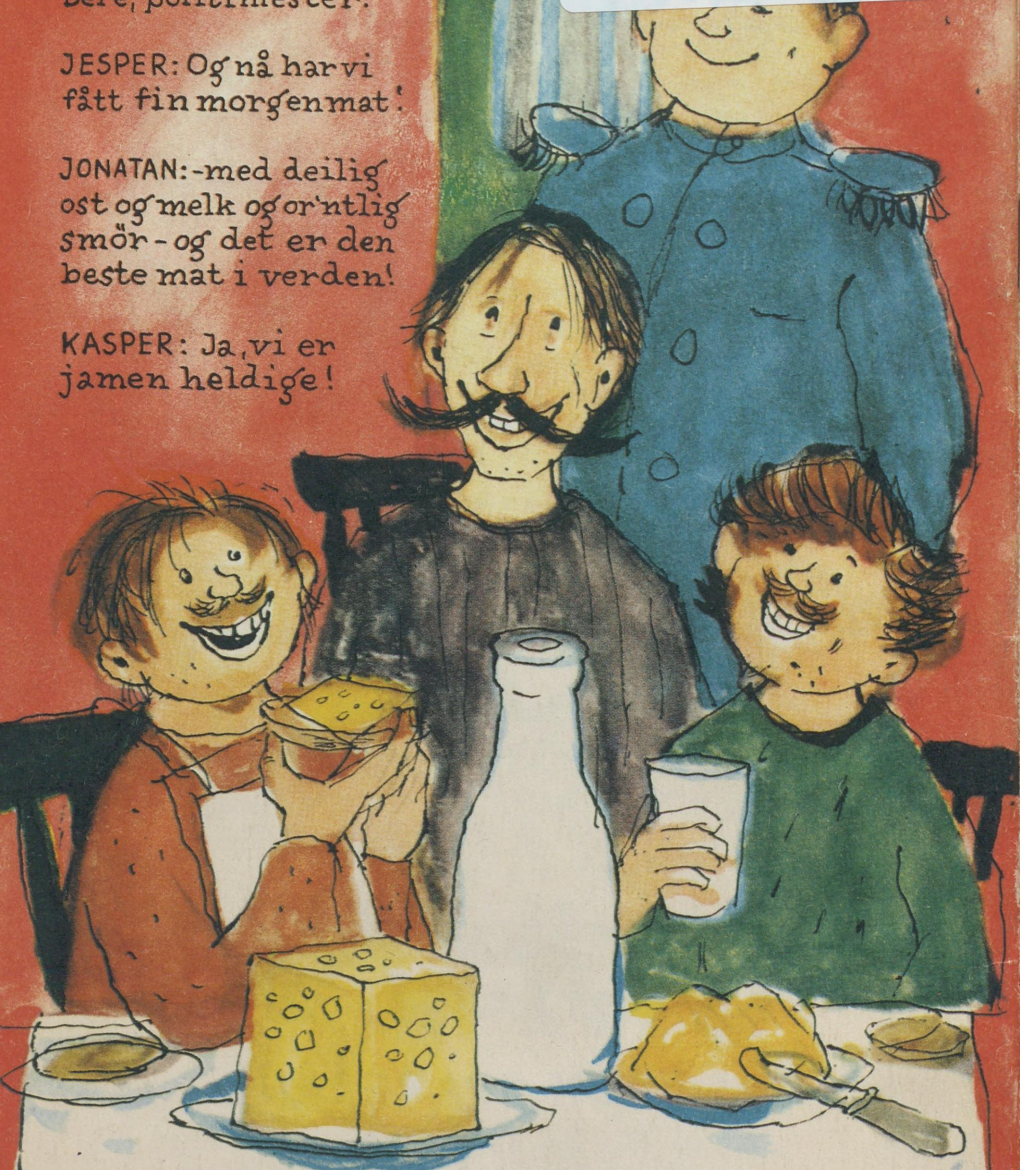
21g011047

KASPER: Vi har det
veldig godt her hos
Dere, politimester!

JESPER: Og nå har vi
fått fin morgenmat!

JONATAN: -med deilig
ost og melk og or'ntlig
smør - og det er den
beste mat i verden!

KASPER: Ja, vi er
jamen heldige!

MELK OST OG SMØR

gode produkter fra naturen